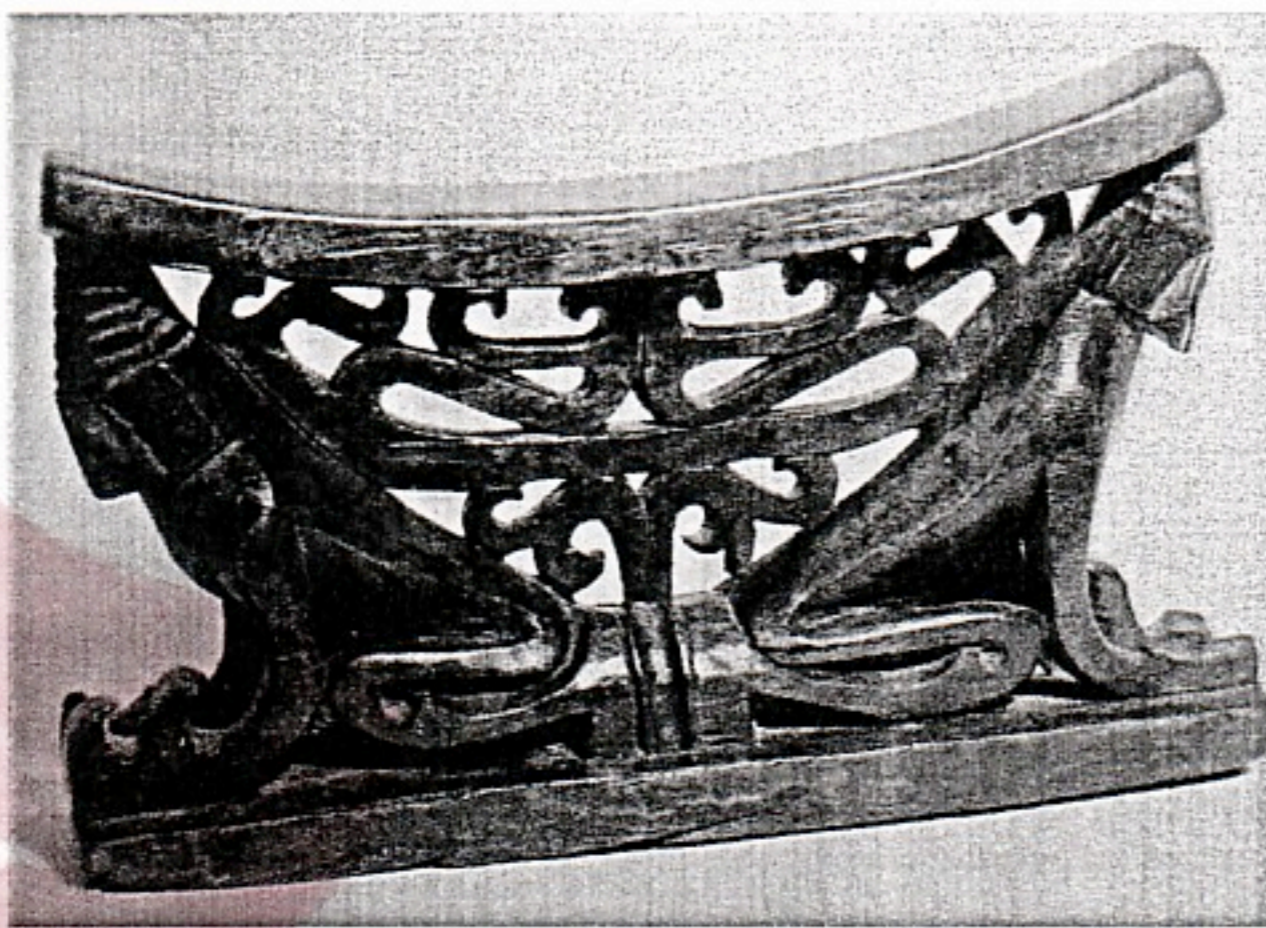

Neksteunen uit de Geelvinkbaai

de favoriete voorwerpen van dr. Jaap van Dijk

Dr. Jaap van Dijk is als Egyptoloog werkzaam aan de RuG en tevens bestuurslid van de Vrienden van het Volkenkundig Museum. Hij beschrijft zijn favoriete voorwerpen.

Het is moeilijk uit zo'n rijke verzameling één enkel favoriet voorwerp te kiezen en het zou wat flauw zijn om daarvoor meteen naar de kleine Egyptische afdeling van het museum te lopen. Hier dient een list verzonnen te worden! In diverse vitrines in het museum staan nek-steunen, een voorwerp waarop je bij wijze van kussen je hoofd of je nek legt als je (op je zij) slaapt. Dat lijkt voor ons westerlingen onmogelijk oncomfortabel, maar dat valt kennelijk mee, want dergelijke neksteunen komen over de hele wereld voor.

Het museum bezit dan ook verscheidene exemplaren, uiteenlopend van een prachtig, bijna abstract vormgegeven exemplaar afkomstig van Fiji tot uitbundig versierde neksteunen uit het gebied rond de Geelvink-baai in het noordwesten van Nieuw-Guinea. Ook Afrika is vertegenwoordigd met exemplaren uit Congo (Luba) en Mali (Tellem en Dogon).

Toch hebben we uit geen enkele cultuur zoveel neksteunen als uit het Oude Egypte, waar bovendien teksten en afbeeldingen ons veel informatie geven over dit voorwerp. Miniatuur- neksteunen werden zelfs als amulet gebruikt, vooral voor de doden. In heel veel culturen liggen slaap en dood, en dus ook wakker worden en herrijzen dicht bij elkaar, en in Egypte was het niet

anders. De neksteun wordt daarom ook vaak aan de dode meegegeven in het graf (vaak zelfs in de sarcofaag) en is veelal versierd met allerlei opstandingssymboliek. Maar ook exemplaren voor de levenden zijn vaak voorzien van godenfiguren die de slaper moeten beschermen tegen de demonen die hem tijdens de slaap kunnen overvallen.

De twee neksteunen uit het Geelvinkbaai-gebied lijken wat betreft die symboliek het meest op die uit het oude Egypte. Ze zijn beide voorzien van twee beschermende figuren, hier de bij deze cultuur zo belangrijke voorouderfiguren (korwars). Deze kijken naar buiten en bewaken zo beide zijden van de slaper. Bij het ene exemplaar zitten de figuren geknield en ondersteunen zo diens hoofd. Bij het andere gaan de lichamen van de twee in elkaar over, als een soort dubbele sfinx, een motief dat merkwaardig genoeg ook in Egypte voorkomt. De symboliek van deze neksteun uit Nieuw-Guinea zou een oude Egyptenaar waarschijnlijk wel herkennen, al speelde voorouderverering in zijn eigen cultuur een tamelijk marginale rol. In elk geval is hiermee voor een Egyptoloog het probleem van het favoriete voorwerp opgelost.

